

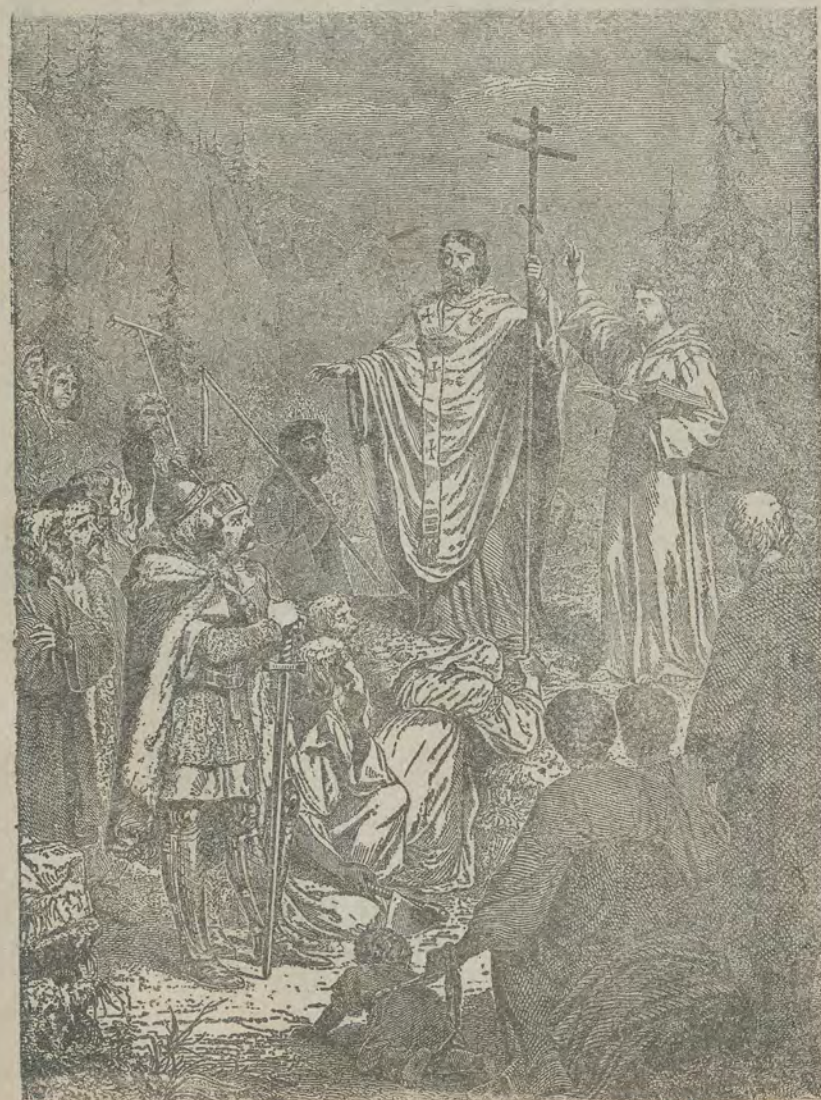
Prot. doc. P. Aleš: Cirkevné dejiny	95,-
Časoslov (cirk. slovanský)	75,-
Trebník	40,-
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,-
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,-
Fencik: Liturgika (rus.)	3,80
Prot. B. Aleš: Liturgika (česká)	3,-
Patriarcha Alexij: Výbor z díla (český)	10,-
Patriarcha Sergij: O spasení (slov.)	10,-
Metropolita Nikolaj: Výňatok z diela	12,-
Prof. dr. Pružinský: Patrológia I. a II. diel	101,-
Metr. Jelevferij: Na Božej nive (slov.)	10,-
Cirkevné právo	37,-
Homiletika	10,-
Dr. Kačur I.: Stručný prehľad cirkevnej archeológie	15,-
Dr. Kernaševič: Pastorálka	18,-
Dr. Kernaševič: Všeobecný typikon	16,-
Praktický trebník	40,-
Teologický zborník II.	56,-
Základné bohoslovie	24,-
Obrázky „Pamiatka na sv. Prijímanie“	3,-
Nový zákon (cirk. slovanský)	50,-
Dr. Š. Balogh: Úvod do filozofie	10,-
Služebník (cirk. slovanský)	60,-
Istoriija pravosl. cirkvi (rusky)	4,-
Teologický zborník IV.	52,-
Dr. P. Kernaševič: Zrovnávacie bohoslovie	112,-

Budúce číslo vyjde 10. novembra 1974

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava.
Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada
Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R.
Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný
podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje
PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú ob-
jednávku treba adresovať: PNS – Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwal-
dovo nám. č. 48 – Povoľené SÚTI 15/8 z 27. 12. 1972.

ODKAZ **SV. CYRILA A METODA**

ROČNÍK XX. – ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI – č. 10/1974

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti! Myslím, že už sa učíte a usilovne preberáte všetko, čo je pre vás na tento školský rok pripravené. Je po brigádach, a tu treba poďakovať za Vašu usilovnú pomoc našim poľnohospodárom, bola to užitočná práca od vás a užili ste si akiste i trocha smiechu.

Boli ste teda často v prírode; všimli ste si, aká je na jeseň krásna? Nehovorím, že treba všetko okolo seba spáliť, ale čaro jesenného ohníka a pečené zemiaky, to je vôňa detstva, na ktorú budete dlho spomínať. Žlté listie pomaly opadáva a slniečko žiari síce jasne, ale už nehreje. Jeseň čudne vonia dymom a listím. Aká bude o sto rokov?

Tí, ktorí uvažujú pesimisticky, vidia budúcnosť takto: kýpte konárov, na ktorých sa listie neudrží, alebo vôbec nebude, pretože ho zničia jedovaté výpary tovární; nechuťné zemiaky z prechemizovanej pôdy, slnko bude zatienené dymom a už nikdy ho neuvidia v jeho plnej žiarivosti. A slabý človek vraj bude len sedieť a stíkať rôzne tlačidlá, ktoré za neho síce urobia všetku prácu, ale ktoré mu z nej neposkytnú žiadnu radosť. Človek bude spomínať na dávne rozprávania predkov o nejedovatom daždi.

Takúto budúcnosť pre vás ani pre vašich potomkov nechceme a nepredstavujeme si ju tak hrozne.

Veď človek bude žiť ako človek — pán tvorstva, pán všetkého, čo mu Boh dal. Sám bude čistý a čisté bude i jeho okolie. Je však človek vždy obrazom svojho Stvoriteľa? Azda ste si niekedy všimli, ako odpudzujúco pôsobí človek špinavý. A keďže chceme kritizovať druhých, začnime u seba. Všimnite si, že špinavá a neupravená matka má špinavé a choré dieťa! Prečo? Dbajte už odteraz na to, aby ste boli stále čistí, telesne i duševne — buďte vzorom pre svoje okolie a nabádajte k čistote i tých svojich kamarátov, ktorí sú azda niekedy viac uľúľanejší, než je zdravé. Zdravý a upravený človek pôsobí príjemne na svoje okolie, je hrozný, ak sa od mladého dieťaťa musíme odvrátiť s pokrčeným nosom. Voňavky nezakrývajú špinu, ešte ju znásobujú, zdravé ústa vydávajú príjemný dych, nezanedbávajte si preto zuby, nebojte sa včas navštíviť lekára. Buďte jednoduchí čistými ľuďmi, lebo takí zvyčajne majú i zdravú dušu. Vážte si svojho tela, stvoril ho Boh pred dávnymi časmi v tejto podobe, nekazte jeho dielo vlastnou neďbanlivosťou. Venujte sa svojmu telu aspoň zopár minút denne, to nebude fintivosť, ale nevyhnutná potreba človeka, ktorý raz bude hospodárom, rozhodujúcim činiteľom pre svoje okolie a ktorý bude radiť iným. Buďte zdraví, čistí duševne i telesne, budete i šťastní. Šťastný človek bude vedieť lepšie narábať so zverenou mu prírodou, než hlúpy a zanedbaný, nevzdelaný trochár. Zachraňte životné prostredie a začnite u seba!

Vaša teta Helena

Vladyko Hospodi Isuse Christe Bože moj, iže neizrečennaho radi Tvojeho čelovikolubija, na konec vikov v plot obolkisja ot Prisenodivny Mariji... (z akafistu k Christovi).

Vyjde z tlače Pravoslávny cirkevný kalendár na rok 1975. Objednávkuy už teraz prijíma obchod PETRA — PREŠOV.

Prejde ťava uhom ihly...

O starovekom alexandrijskom filozofovi Diogenovi sa rozpráva veľa anekdot. Učil, že človek je o to šťastnejší, o čo menej má majetku. Sám sa vraj dôsledne riadil svojím učením, nemal dom, býval v starom sude, a keď raz videl chlapca, ktorý si naberá a pije vodu z dlane, zahodil Diogenes svoju misku, ktorou si doteraz bral vodu.

Pre nás zostal Diogenes trocha smiešnou starovekou postavičkou. Veď jeho názor na šťastie sa tak líši od nášho! My tiež chceme byť šťastliví, a práve preto chceme mať, čoraz viac a viac vecí sa pre nás stáva nepostrádateľnými, a nielen to, čo je potrebné k zachovaniu ľudského života, každý mesiac, každý rok si kupujeme niečo nové a keď pracujeme, myslíme na ďalšie veci, ktoré ešte nemáme, na ktoré si potrebujeme zarobiť. Stále bohatnutie, ako my zvykneme hovoriť — zvyšovanie nášho životného štandardu, sa stáva zmyslom nášho života.

Je to dobré, nie je to dobré? Túto otázku si kresťan položí, ak sa zamyslí nad príbehom z Christovho života, ktorý zaznamenal evanjelista Matúš a po ňom i Marek a Lukáš. Jeden mladík sa Isusa pýta: „Majstre, čo dobrého mám robiť, aby som získal večný život?“ Christos mu odpovedá, aby zachovával Božie prikázania: „Nebudeš zabíjať, cudzoložiť, kraďnúť, krivo svedčiť, cti otca a matku, miluj svojho bližného ako sám seba“. Mladík na to: „Toto všetko som dodržiaval, čo mi ešte chýba?“ Je to príjemné môcť takto odpovedať, ale Christova odpoveď pôsobí ako studená sprcha na nadšeného mladíka: „Ak chceš byť dokonalý, choď, predaj čo ti patrí, a rozďaj chudobným, a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma“. Mladíkovým srdcom zavládol smútok. Je veľmi bohatý a nemôže si predstaviť, že by nemal nič, že by všetko rozdal. Bez slova od Christa odchádza ako ten, ktorý tu už nemá čo hľadať.

Christos sa za ním pozerá a hovorí: „Bohatý ťažko vojde do kráľovstva nebeského. Skôr prejde ťava uhom ihly...“

Pri Isusových slovách si nevdojak znovu spomenieme na múdrosť Diogenovu. Čo je vlastne zlého na bohatstve? Veď ide o dary Božie, ktoré človek prijíma z Jeho rúk. Ako a čím bránia tieto dary človeku byť šťastným? Čím a ako z neho robia ťavu, ktorá sa márne usiluje prejsť malým uškom ihly?

Samo o sebe nie je v pokladoch nič zlého, totiž v pokladoch, ktoré poskytujú zem, ani v tom, čo z nich človek vytvorí na svoj úžitok. Drahé kovy, ukryté v hĺbinách zeme, perly na dne mora

alebo tovar vystavený za sklom obchodu, to všetko samo o sebe nie je ani dobré ani zlé. Až keď sa človek stane majiteľom nejakej drahej veci, táto vec si ho skôr či neskôr začína podmaňovať. Pre človeka prestane byť hlavnou služba, ktorú mu majetok poskytuje, preváži ju pocit majetníctva. Jedine majetok, ktorý si človeka nepodmaní, ktorého sa človek vie ľahko vzdať, ak to žiada vyšší mravný cieľ, len vtedy je majetok oným výnimočným zvieraťom — ťavou —, ktorá ozaj prejde uhom ihly.

Je veľa prípadov, kedy majetok sa stáva modlou človeka, ktorá človeka zbavuje prirodzených ľudských pohnútok; sme toho svedkami na každom kroku. Na malom meste, ako je naše, môžeme ísť dom od domu a pozorovať, ako mladé rodiny budujú svoje bohatstvo a pri tom, samozrejme, prehliadnu, že ich rodičia žijú z dôchodku, ktorý im umožňuje nižší štandard. **Špekulujú s citovou závislosťou svojich rodičov na deťoch a na vnukoch a prijímajú zdarma ich prácu.** A pretože vedia, že babička pomôže rada, pretože lipne na vnúčencoch, ani ich nenapadne, že sa im od niekoho chudobnejšieho dostáva hodnota, ktorá ich zaväzuje, i keď tu nie je písaná zmluva. Poznám prípady, kedy babka, ktorá sa celý deň stará o vnúčatá a o domácnosť mladých, a to úplne zadarmo, musí si pre seba uvariť zvlášť osobitne zo svojho, aby neujedala mladým.

Nepoznáme ďalší osud mladíka z evanjelia. Možno časom zabudol na svoje mladé poblúznenie pre Božie kráľovstvo a venoval sa „praktickejším veciam“, hospodáril a rozmnožoval svoj majetok a zomrel s uspokojením „úspešného človeka“, ktorý zabudol len na jedinou vec, že nič z toho, čomu venoval svoj um a sily, si neodnesie z tohto sveta. Snáď v ňom slová Christove zapustili korene a zmenili sa na odhodlanie. Snáď bol medzi tými, ktorí položili celé svoje imanie k nohám Christových apoštolov, aby slúžilo všetkým bratom a sestrám, aby sa i on zaradil do zástupu chudobných pre svet, ale bohatých v Duchu a v láske, ktorá nežije a nerastie ináč, než obetou.

Keď si ukladáš na niečo, čo by si chcel mať, pýtaj sa niekedy sám seba: keď ku mne príde môj blížny a ja uvidím, že potrebuje moje peniaze viac než ja a že nie je jeho vinou, že si nemohol našetriť, dokážem s radosťou a s láskou sa vzdať svojho cieľa a dať, čo patrí mne, tomu, kto to viac potrebuje? Dokážem v sebe premôcť dôvody proti hlasu bratského súcitu? Ak áno, prešiel som uhom ihly, majetok ma neovládol, som ešte schopný lásky, som predsa len dedičom večného života.

Prot. Radivoj Jakovljevič

Pokrov Presvätej Bohorodičky

Bohorodička slúbila apoštolom, ktorí pre ňu plakali, že ich nezanechá samých, ani ich, ani veriacich. Slúbila, že ich bude navštevovať a pomáhať všetkým kresťanom, keď to budú potrebovať. Tento sľub Božej Matky bol potvrdený veľakrát jej orodovaním, pomocou a záštitou nad celým ľudským pokolením.

V desiatom storočí Grékov prepadli Saracéni, ktorí napadli Carihrad, ku ktorému sa hrozivo blížili. Gréci plní strachu a hrôzy videli pod múrmi svojho hlavného mesta divokých útočníkov, ktorí chceli mesto zničiť do základov a obyvateľstvo uvrhnúť do otroctva. Carihradskí obyvatelia boli vojensky slabí, ale boli silní vo viere a nádeji v Boha. Všetci sa zišli do Vlachernského chrámu, kde boli uložené rúcha Božej Matky, na nočnú modlitbu. Modlili sa vrelo ku Kráľovi neba i zeme a k Jeho Prečistej Matke, aby ich uchránili pred hrozným nepriateľom. V chráme bol prítomný kráľ Lev Múdry, kráľovná Zoja a obrovské množstvo veriacich. Modlil sa tam tiež blaž. Andrej a jeho žiak Epifanij. Títo zbožní muži videli zázrak. Pred koncom bohoslužieb, o štvrtej ráno, blaž. Andrej zdvihol oči a videl Matku Božiu, ako sa vznáša vo vzduchu medzi anjelmi, prorokmi, apoštolmi a svätými a modlí sa za spásu celého sveta, nad ktorým drží svoj omofor...

Na druhý deň sa zvest o zázračnom videní rozniesla po celom Carihrade. Všade a všetci boli nadšení, že sama Matka Božia stojí na ich strane a modlí sa za nich a čoskoro sa presvedčili o jej pomoci a zvíťazili nad početne silnejším nepriateľom.

V dnešných časoch spomíname tento sviatok s práve takou vďakou, ako dávni Carihradčania — naši duchovní predkovia — pravoslávni kresťania. Dúfame v pomoc Matky Božej, v jej milosrdenstvo, ktoré stále voči nám prejavuje.

Pravoslávna cirkev, ktorá ustanovila svätenie tohto sviatku, učí každého z nás, aby sme sa obracali na Matku Božiu v každom našom zármutku, ona nám pomôže, lebo pod jej svätý omofor, pod jej záštitu patrí každý dobrý kresťan, ktorý potrebuje jej pomoc, ktorý je v núdzi. Bohorodička sama na sebe skúsila trpkosť utrpenia a každému trpiacemu pomáha. Je naplnená cnosťou a svätosťou, podáva teda ruku každému, kto túži po cnosti a svä-

tosti pod jej záštitou. Modlime sa k nej často, prosme ju a ona nám určite pomôže, ak sa budeme modliť s láskou, vierou a nádejou. Pomôže nám práve takým zázračným spôsobom, ako pomohla veriacim vo Vlachernskom chráme, a to i tým, ktorí Ju nevideli, ale len počuli o zázračnom videní blaž. Andreja a uverili.

† Cyril,
biskup michalovský

Mierové stretnutie v Zagorsku

Úsilie o úplnú bezpečnosť v Európe treba prehĺbiť a treba za týmto účelom získať sympatie a zaangažovať do vecí všetky národy. Treba zachovať nedotknuteľnosť a suverenitu všetkých štátov, nevystupovať „z pozície sily“, ale všetky otázky riešiť za okrúhlym stolom. Moskovský kongres mierových síl vniesol do tohto úsilia pozitívny vklad. Na túto tému bola prednesená i teologická prednáška.

Vo štvrtok 25. 7. t. r. sa konalo piate zasadnutie pod predsedníctvom biskupa reformovanej cirkvi Poľska, dr. Jána Nevečeržala, na tému: Odbrojenie a zastavenie pretekov v zbrojení. Referát pripravil gen. biskup luter. cirkvi dr. Ján Michalko a predniesol ho prof. dr. Vladimír Olexa, expertom bol Boris P. Krasulin, ktorý hovoril o politike dohôd medzi Východom a Západom, o niektorých vojenských záležitostiach, o zákaze jaderných výbuchov v atmosfére, pod zemou i pod vodou. Francúzsko a Čína túto konvenciu nepodpísali, proti čomu sa neustále dvíha vlna protestov. V r. 1968 bola podpísaná zmluva o nerozširovaní jaderných zbraní piatimi veľmocami a r. 1971 konvencia, ktorá zakazuje použitie tejto zbrane. — Referát bol nezvyčajne zaujímavý.

Šieste zasadanie bolo zasvätené „Súčasnnej situácii na Blízkom Východe a v tzv. treťom svete“. Zasadanie viedol metropolita starozagorský Pankratij (bulharská pravosl. cirkev), expertom bol Igor P. Belajev, ktorý žil na uvedenom území ako korešpondent a bol dôkladne oboznámený s arabsko-izraelským konfliktom. Jeho prednáška urobila hlboký dojem a poslucháči po nej expertovi kladli rôzne otázky, napr. o Jeruzaleme ako svätyni kresťanov, o vnútropolitickú situáciu medzi Arabmi, Židmi, o naftu a i. Potom nasledoval referát predstaviteľa z Kuby k otázke „tretieho sveta“ a k situácii v Latinskej Amerike.

Siedme zasadanie posúdilo hlavnú tému V. zasadania Svetovej rady cirkví, ktoré sa bude konať r. 1975 v Djakarte (Indonézia) — „Isus Christos oslobodzuje a zjednocuje z hľadiska služby cirkví a kresťanov svetu na spoluprácu medzi národmi“. S hlavným referátom vystúpil protopresbyter Vitalij Borovoj. Upresnil tému a vysvetlil situáciu v centre SRC, poukázal na klady i na záporné stránky v práci, pričom povedal, že najmä na členoch závisí priama povinnosť spoznať všetky príčiny a snažiť sa o nápravu nezdravých javov.

Osme a posledné zasadanie sa zaoberalo témou „Prednosť služby svetu v náboženských inštitúciách“ a prebiehalo pod predsedníctvom dr. Raula Fernandéza Cebalosa (Kuba). S hlavným referátom vystúpil gen. tajomník KMK dr. K. Tóth, ktorý vysoko ocenil mierové hnutie kresťanov.

Súčasnne poukázal na niektoré negatívne javy v kresťanskom svete. Pre úspešné splnenie našich povinností v KMK treba morálne i materiálne podporovať vec všetkých nás — zachovanie mieru vo svete...

Tí, ktorí potom vystupovali v diskusii, vyslovili srdečnú vďaku Jeho Svätosti patriarchovi Pimenovi za iniciatívu k tomuto stretnutiu, ktoré bolo tak plodné. Takisto poďakovali i všetkým ostatným vysokým funkcionárom ruskej pravoslávnej cirkvi. Napokon bolo jednohlasne prijaté Komuniké. So záverečným slovom vystúpil J. Sv. patriarcha Pimen, po ňom nasledovala spoločná modlitba.

O 14. hod. všetkých prijal Jeho Sv. patriarcha Pimen, ktorý mal rozlúčkové slovo, na ktoré odpovedal prof. Pakozdyi (Maďarsko) a metropolita starozagorský Pankratij. Nakoniec prehovoril predseda výboru pre náboženské záležitosti pri Rade ministrov ZSSR, V. A. Kurojedov, ktorý vysoko ocenil mierové snahy kresťanov, najmä ruskej pravoslávnej cirkvi a plodnú činnosť KMK.

Účastníci mierového stretnutia, keď sa rozchádzali, vrele sa medzi sebou lúčili s rozhodnutím ešte viac zomknúť svoje rady v boji za mier. Kresťania chápu mier tak, ako o ňom hovorili starozákonní proroci a ako ho šíрили apoštoli v súlade s odkazom Isusa Christa: „Mier svoj vám zanechávam, mier svoj vám dávam“ (Ján 14, 28). Christos založil svoju cirkev preto, aby slúžila ľuďom, viedla ich po ceste viery, nádeje, lásky k Bohu i k blížnemu, cestou cti a bdelosti, cestou pokory, lásky k práci a spravodlivosti, cestou čistého svedomia. My, služobníci cirkvi, musíme zostať „misionármi mieru“, ísť všade tam, kde budeme užitoční. Nie je to služba vždy ľahká, lebo hriech a zlé návyky sa ťažko vykoreňujú, preto musíme byť príkladom. Zo skúsenosti vieme, že dobrá vec sa ťažko vykonáva, treba ju urobiť dobrým zvykom tak, aby človek vstúpil na cestu cnosti, ozdobil svoju dušu a srdce dobrými skutkami.

D.

NA NAŠU PRAVOSLÁVNÚ CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI TÍTO NAŠI PRIAZNIVCI:

Bohuznáma veriaca z Hnojného Kčs 10.—, Bohuznáma veriaca taktiež z Hnojného Kčs 10.—, pravoslávni veriaci z Výravky Kčs 100.—, N. a F. Malý, Karlovy Vary, Kčs 70.—, Mária Kršňáková, Švermovo, 10.—, pravoslávni veriaci z Breziny Kčs 110.—, Michal Pešta, Košice, 100.—, a Alžbeta Kocvarová s rodinou zo Sabinova Kčs 70.—.

Všetkým našim čitateľom a priaznivcom našej cirkevnej tlače srdečná vďaka! Mená ďalších budú uverejnené v budúcom čísle nášho časopisu.

Atonský spevák — prepodobný Ján Kukuzel

Dostojno jest jako voistinu blažitj ja Bohorodicu...! Takto ospevuje sv. pravoslávna cirkev Matku Božiu, orodovníčku za ľudský rod. Jedným z veľkých ospevovateľov Matky Isusovej bol mládenec menom Ján Kukuzel.

Prep. Ján žil v 12. storočí pri dvore gréckeho cisára a bol spevákom. Bol pôvodom Slovan z Drače. Ako mladík sa dostal do školy hudby v Carihrade. Stal sa slávnym spevákom pri cisárovom dvore. Jeho pamiatku pravoslávna cirkev oslavuje 1. októbra.

Srdce mladého speváka netúžilo po márnostiach svetských, ale chcel dosiahnuť dokonalosť duchovnú v pustovni. Pán Boh videl jeho túžbu... „So obyčajným pastierom a chcel by som sa stať mníchom“, odpovedal Ján. Sa s ním zoznámil a obľúbil si starčeka tak, že mu porozprával o svojej túžbe. Otec igumen Jána vypočul a Ján za ním z Carihradu tajne odišiel, aby cisár nevedel, lebo si ho bol veľmi obľúbil.

Ján prišiel na Atos — svätú horu — a zastal pri laverských dverách. — „Kto si, a čo hľadáš?“ — pýtal sa ho monastiersky vrátnik — mních. — „Som obyčajným pastierom a chcel by som sa stať mníchom“, odpovedal Ján. Mních mu povedal, že je ešte mladý, ale Ján sa nechal: „Lepšie je v mladosti zobrať jarmo Christovo, ako...“ — odpovedal.

Igumen, ktorý už tiež na sv. hore bol, Jána nespoznal a prijal ho za obyčajného tzv. poslušníka a postrihol ho. Dal mu pást monastierske stádo.

Raz takto sedel Ján pri svojom stáde a keďže nikde nikoho nebolo, začal spievať svoje duchovné piesne a jeho krásny, takmer anjelský hlas sa niesol nad Atosom. Spieval dlho, ale nebol sám. Blízko žil jeden pustovník a ten počúval piesne poslušníka Jána. Nespustil z neho oči a neskôr povedal, že i zvieratá obkolesili svojho pastiera a počúvali ho. Keď Ján prestal spievať, pustovník odišiel do lavry, kde všetko porozprával igumenovi, ktorý dal Jána zavolať a ten musel prezradiť svoje pravé meno. Starec igumen ho nemohol spoznať, tak ho zmenil pôst. Na veľké prosby mohol Ján zostať ďalej poslušníkom. Igumen bez strachu pred cisárom sám odišiel do Carihradu. Božkal nohy svojho pána s prosbou, aby mu cisár dal jedného zo svojich poddaných, ktorý hľadá spásu, aby ho odviezol do svojho monastiera. Cisár sa pýtal, koho chce. Odpovedal, že Jána Kukuzela. Cisár sa rozplakal, ale igumen mu všetko porozprával. Cisár veľmi ľutoval takého speváka, ale keďže už bol postrihnutý, prosil, aby sa Ján na sv. hore modlil za neho a celé kráľovstvo.

Starec igumen sa s radosťou vrátil na Atos. Ján si potom vybudoval svoju pustovňu-keliju a chrám. Na sviatky vždy chodil do chrámu v lavre, kde všetkých potešoval svojím spevom. V sobotu v piatom týždni Veľkého pôstu, po všenočnom bdení si stal pred ikonu Božej Matky a zamyslel sa. Zrazu počuje milý hlas: „Raduj sa, Ján!“ A vidí pred sebou Matku Božiu

vo veľkej žiari. „Spievaj a neprestávaj spievať!“ — povedala mu Bohorodička a sľúbila mu, že mu bude stále pomáhať a položila mu do pravej ruky peniaz. Potom zmizela. Ján sa strhol a vidí, v dlani drží peniaz. Zaplakal. Peniaz si zavesil k ikone Bohorodičky, pred ktorou stál v hlbokom rozjmaní a túto ikonu odvtedy volajú „Kukuzelissa“.

Ján sa neprestajne modlil a od dlhého státia v chráme mu ochoreli nohy, ale netrpel dlho. Vo sne sa mu zjavila opäť Bohorodička a povedala mu: „Buď predsa už zdravý!“ Vtedy sa mu nohy, plné hnisavých rán, zahojili a bol zdravý ako predtým. Sv. Ján celý svoj život zasvätil Bohu, preto bol tak štedro obdarovaný.

My, deti pravoslávnej cirkvi, obracajme sa často na Prečistú, aby nám pomáhala a potešovala nás. Modlime sa často pred jej sv. ikonami a volajme z čistých srdiec: Raduj sa strany našeja pokrove, pravoslavijsa v nej ohraždenije i utverždenije!

J. Fejsák, bohoslovec

Sto rokov od posvätenia prvého pravoslávneho chrámu v Prahe

„Aké sú milé Tvoje príbytky, ó Hospodine zástupov! Duše nám túžia, ba až prahnú po sieňach Hospodínových!“ (Žalm 84, 2—3).

Hlbokým štúdiom českých náboženských dejín ako živého odkazu predkov súčasnosti podložené presvedčenie vладыku-mučeníka Gorazda, obnoviteľa pravoslávnej cirkvi v českých krajinách po národnom oslobodení r. 1918, že podvedomie kresťanský veriaceho českého ľudu je pravoslávne, sa opieralo okrem iných historických faktov i o skutočnosť z nedávnej minulosti, doloženú svedectvom spisovateľa Josefa Holečka, autora románového cyklu Naši zo života juhočeských roľníkov a ústrednou postavou „silného kresťana“ českobratských koreňov s črtami pravoslávneho zmýšľania a výborného znalcu slovanského juhu a východu na rozhraní 19. a 20. storočia, v jeho Ruskočeských kapitolách, že jednoduchý český ľud v Prahe prejavuje pobožnú účasť na bohoslužbách v pražskom pravoslávnom chráme sv. Mikuláša na Staromestskom námestí, ktorý bol posvätený pred sto rokmi, 16. augusta 1874.

Pravoslávne posvätenie skvostného barokového chrámu sv. Mikuláša na Staromestskom námestí v Prahe z r. 1732—35, majstrovského diela geniálneho architekta I. K. Dientzenhofera, s bohatou sochárskou výzdobou s postavami českých svätcov, apoštolov, sv. Michala a sv. Juraja od A. Brauna a s freskami výja-

vov zo života sv. Mikuláša a Benedikta od slávneho bavorského maliara P. Assana, bolo výsledkom 6-ročného úsilia ruských slavianofilov, podporujúcich národnoslobodzovacie hnutie malých slovanských národov a prejavujúcich obzvlášť sympatie k Čechom v zmysle svojho presvedčenia o organickej spojitosti cyrilometodejskej a husitskej tradície na pôde pravoslávia, splniť želanie niektorých českých delegátov na národopisnej výstave v Moskve r. 1887, aby sa v Prahe zriadil pravoslávny chrám. Pre tento cieľ získali v rámci reforiem cisára Jozefa II. zrušený benediktínsky chrám sv. Mikuláša na Staromestskom námestí, ktorý sa usiloval odkúpiť Slovanský dobročinný spolok v Petrohrade. Pre odbor rakúskej vlády sa však kúpa neuskutočnila a chrám bol len prenájatý za 300 dukátov ročne na meno člena spolku, grófa P. A. Goleniščeva-Kutuzova na dobu 30 rokov.

S nákladnými opravami a s veľkolepou úpravou chrámu sv. Mikuláša, ktorý bol r. 1865 premenený na vybielenú koncertnú vojenskú sálu, pre pravoslávne bohoslužby sa začalo už na jar r. 1871 za štedrej finančnej podpory spomenutého spolku a moskovskej mestskej rady. Pod kupolou, vznášajúcou sa do značnej výšky a podopretou štyrmi pármí pilierov a stĺpmi ozdobenými štukovými hlavicami, boli na rohoch namaľované ikony štyroch evanjelistov a nad otárom zo sliveneckého mramoru obraz žehnajúceho Spasiteľa s knihou života. Bol postavený impozantný ikonostas, ktorého kráľovská brána, dar kniežata Komarovského, bola vykladaná zlatom. V centrálnej lodi bol inštalovaný drahocenný krištáľový luster v podobe ruskej korunovačnej koruny so 64 sviecamí a so 4000 sklenenými brúsenými ozdobami. Je najväčším kostolným lustrom v ČSSR, váži 14 metrických centov a má v priemere 5 m. Zhotovili ho svetoznáme sklárne v Harachove. Do obidvoch veží bolo zavesených sedem oktávových zvonov.

Súčasne s prípravou chrámu sv. Mikuláša pre pravoslávne bohoslužby sa usilovne pracovalo i literárne. Bola preložená stať ruského slavistu a slavianofila A. F. Hilferdinga „Hus, jeho pomer k pravoslávnej cirkvi“. E. C. Valečka napísal Nástin dejín a liturgie pravoslávnej cirkvi v Rusku a prof. Božanov „Výklad učenia pravoslávnej cirkvi pre kresťanov iných vyznaní“. Prof. dr. A. Dobiáš preložil katechizmus „V čom spočíva podstata pravoslavia?“ Vo vydávaní liturgických príručiek, katechizmov a inej náboženskej literatúry sa pokračovalo i po slávnosti posvätenie chrámu. Z nich najzávažnejší preklad Božskej liturgie sv. Jána Zlatoústeho od J. Ranka z príležitosti tisícého výročia smrti sv. Metoda r. 1885, ktorý bol východiskom pre dr. Vl. Gruzína, spolupracovníka vl. Gorazda pri úprave liturgických textov Ľudového zborníka, považovaného prof. r. k. teologickej fakulty v Litoměřiciach dr. J. Kubalíkom za veľkorysú prácu.

V 70. a 80. rokoch minulého storočia vychádzali šíreniu pravoslavia slúžiace spisy ponajviac z kníhtlačiarne dr. E. Grégra, ktorý, ako i jeho brat Július a dr. Fr. Brauner, sympatizoval s pravoslávím z národných dôvodov v zmysle programu mladočeskej strany, ktorej niektorí činitelia určitú dobu

Chrám sv. Mikuláša na Staromestskom námestí v Prahe (v popredí vľavo)

sa domnievali, že cirkevnoslovanský bohoslužobný jazyk by mohol byť z politických príčin pevnou hrádzou proti prívalu germanizácie.

Starostlivosťou J. Vojtku z Přerova vychádzali neskoršie v zošitoch spisy najlepšieho znalcu pravoslavia v 19. stor. A. S. Chomiakova, ktorého sen o tom, že raz v Prahe zaznejú úchvatné spevy pravoslávnej liturgie, sa splnil okrem niekoľkých podružných detailov posvätením chrámu sv. Mikuláša. Svoju víziu tejto pre pravoslávie v Čechách epochálnej udalosti zobrazil A. S. Chomiakov ešte veľa rokov pred jeho posvätením v prorockej básni zaslanej z brehov Rýna básnikovi V. Hankovi takto:

*„I Prahu som videl a Praha sa skvela,
skvel sa pozlátený na Petřine chrám,
modlitba slovanská v ňom zvučne znela,
v nápevoch známych už pradávnych dobám.
V prastarej ríze svätého Cyrila
biskup do chrámu vstupoval
a za ním sa valila ľudu sila,
dym vonného kadidla vzduch naplňoval.“*

*Kňazstvo, ospevujúce nebeskú slávu,
zvalo milosť Pána na západný kraj,
na Labe, Moravu, na ďalekú Sávu,
na krásny modrý Dunaj..."*

Slávnosť posvätenia chrámu sv. Mikuláša v nedeľu 16. augusta 1874 predchádzalo sobotňajšie všenočné bdenie za hlaholu z Ruska privezených zvonov a za účasti stočlennej ruskej delegácie. Chrám posvätil v celom slovanskom svete známy mitroforný protojerej z ruského vyslanectva vo Viedni Michal Fiodorovič Rajevskij, otcovský priateľ L. Štúra a čestný člen Matice slovenskej, nazývaný štúrovcami „náš bafuška“, za asistencie kňazov z Budapešti a Drážďan a za úchvatných spevov petrohradského zboru. Ako čestní hostia boli na slávnosť pozvaní predstavitelia českého kultúrneho a politického života, napr. historik F. Palacký, primátor mesta Prahy Hrubeš a dr. Fr. Brauner, ktorý sa najviac zaslúžil o zriadenie chrámu sv. Mikuláša pre byzantský rítus, za čo mu udelil cár Alexander II. rad sv. Vladimíra, ktorý však mu gróf Andrassy zadržal na ministerstve zahraničných vecí.

Pražský pravoslávny chrám sv. Mikuláša bol v prvom rade chrámom misionárnym, lebo v 70. rokoch 19. stor. bolo v Prahe usadlý len 86 Rusov. Misionárska práca prvého kňaza pri ňom, prot. A. A. Lebedieva, bola veľmi sťažená katastrofálnou skutočnosťou, že nijakých nečestných prostriedkov sa neštítacia protipravoslávna propaganda zanovito tvrdila, ako o tom svedčia Rusko-české kapitoly J. Holečka z r. 1891, že hlavou pravoslávnej cirkvi je ruský cár a že ona sa musí riadiť jeho despotickou vôľou. K tejto zlomyseľne roztrusovanej lži, známej nám v nehoráznej obmene i z krízových rokov, sa pridružovalo tiež podlé osočovanie z panslavizmu ako protištátneho politického smeru, podporujúceho vraj údajný plán pričleniť slovanské národy v Rakúsko-Uhorsku k absolutistickému Rusku, každého, kto sa formálne zjednotil s pravoslávnu cirkvou. Napokon i predáci mladočeskej strany, viac-menej len matrikovi katolíci bez hlbšieho pochopenia závažnosti viery v živote človeka a národa, zmenili svoje pôvodné stanovisko k pravoslávii na liberalistickú netečnosť k nemu. Z jej funkcionárov sa zjednotil s pravoslávím po prekonaní náboženskej ľahostajnosti ako jediný len najstatočnejší a najdôslednejší z nich, publicista a poslanec dr. Karel Sladkovský, ktorý bojoval r. 1848 na barikádach a pre svoju politickú činnosť bol odsúdený r. 1850 na trest smrti, zmenený potom cestou milosti na dvadsaťročný žalár. Popri Sladkovskom, utvrdenom v pravoslávii za ťažkej nemoci prot. A. A. Lebedievom, nehynúcu úctu a večnú pamäť si zasluhuje asi 150 veriacich počítajúca skupinka nižších úradníkov, drobných živnostníkov, malých obchodníkov a hlbavých študentov, ktorí, hoci až do r. 1918 mal výstup z katolíckej cirkvi neprijemné následky existenčné, odhodlali sa i formálne zjednotiť sa s pravoslávnu cirkvou v neochvejnom presved-

čení, že byzantská liturgia je liturgiou cyrilometodejskou a že jej hĺbka a krása pozdvihuje ich srdcia k Pánu. O ich opravdivej zbožnosti nepochybuje ani významný unionistický pracovník dr. Fr. Cinek vo svojej až prehnane tendenčnej štúdii Pravoslávni rozkoľníci v Čechách a na Morave.
Dr. V. B.

(Pokračovanie.)

Z ústredia

JEHO BLAŽENSTVO METROPOLITA DOROTEJ POSKYTOL
NAŠEJ REDAKCII ODPIS TOHTO TELEGRAMU:

Praha

Čo najdôraznejšie protestujeme proti barbarským a znesväcujúcim činom tureckých votrelcov na Cypre, ktorí urážajú a napádajú civilizáciu v 20. storočí. Kresťanské svedomie odsudzuje zhovädilé znásilňovanie žien a školáčok, masakry ľudí v každom veku, znesväcovanie a pálenie chrámov, ničenie posvätných nádob a bohoslužobných predmetov.

Kresťanský ľud cyperskej cirkvi vyjadruje hlboký zármutok a rozhorčenie, apeluje na

Vaše kresťanské svedomie a žiada o Vašu naliehavú intervenciu a použitie Vášho vplyvu na odvolanie barbarských votrelcov a vykonanie opatrení na záchranu dôstojného života a majetku trpiaceho vlasteneckého ľudu na Cypre a všetkého toho, čo on považuje za sväté a posvätné.

V mene arcibiskupa Makaria – biskup CHRYZOSTOMOS z Pafu.

JEHO BLAŽENSTVO METROPOLITA ODPOVEDAL TÝMTO TELEGRAMOM:

Preosvietený biskup pafský CHRYZOSTOMOS, Cyper

Prijali sme Váš telegram o antihumánných udalostiach vo Vašej vlasti a energicky protestujeme s kresťanskou solidaritou proti týmto akciám. Ihneď po vzniku cyperského problému vydali sme svoje jasné vyhlásenie československým

komunikačným prostriedkom. Podporujúc svojimi vlastnými cestami cyperský ľud, modlíme sa za skoré víťazstvo mieru a spravodlivosti na Cypre.

S láskou v Christu
Metropolita Dorotej, Praha

PÍŠU O NÁS PRIATELIA ZO SLOV. EVANJELICKEJ CIRKVI A. V. V ČSSR.

Pamätné výročie

Pred 80 rokmi došlo v Rakúsku-Uhorsku k pamätnej udalosti. Týkala sa ukrajinsko-rusínskeho obyvateľstva, žijúceho pod Karpatmi v severovýchodnej časti Uhorska (bývalá Podkarpatská Rus, dnes Zakarpatská Ukrajina), ale vzbudila veľkú pozornosť aj u ostatných národov Uhorska ako aj v ostatnej Európe a v zámorí. Tou udalosťou je známy monstreproces marmaroško-sihotský. Pri 50. výročí tohto procesu naši pravoslávni bratia si ho pripomenuli aj vo svojom orgáne „Odkaz svätého Cyrila a Metoda“ (roč. X, 4, 4—6) článkami profesora teol. dr. E. Kačura: „Päťdesiate výročie hrdinského činu deväťdesiatich štyroch“ a dr. I. Kopoloviča: „Ich pamiatka sa nesie celými pokoleniami“.

A keďže v posledných rokoch sme svedkami stále viac a viac sa prehľbujúcich a rozširujúcich stykov našej cirkvi s cirkvou pravoslávnu, zasluži si táto udalosť, aby sme ju pri jej 60. výročí pripomenuli aj my.

Kreťanstvo na území dnešnej Zakarpatskej Ukrajiny malo sprvu charakter grécko-ruský. Až zákony kráľa Kolomana z r. 1112 výrazne podporili latinský smer.

Reformácia do tejto oblasti výrazne neprenikla. Naopak, v období proti-reformácie Rím a Habsburgovia, v snahe potlačiť národnostné cítenie ukrajinsko-rusínskeho obyvateľstva v Uhorsku, nanútili mu úniu s katolíckou cirkvou, hlavne pod vplyvom únie, ku ktorej už došlo prv v Poľsku. Únia bola uzavretá r. 1648, keď do nej vstúpilo najprv 63 a potom mnoho ďalších rusínskych kňazov. Únia bola prijatá za týchto podmienok:

1. Obrady východnej cirkvi budú úplne zachované.
2. Biskupov bude voliť duchovenstvo a pápež ich len potvrdí.
3. Uniati budú vo všetkom zrovnoprávnení s katolíckmi.
4. Uniatskí kňazi sa budú môcť ženiť.

Na strane uniatskej cirkvi stála vláda a vysoká katolícka hierarchia, na strane pravoslávnych sedmohradská protestantská, prevažne kalvínska šľachta a prostý ľud. Pri vytvorení uniatskej cirkvi sa veľmi angažoval známy ostrihomský arcibiskup Leopold Kolloník. V snahe získať pre úniu čo najviac rusínskych kňazov, sľuboval im veľké výhody. Ale kňazi sa báli, že ich veriaci opustia, a preto sa zdráhali prijať úniu. Ľud sa skutočne odvrátil od kňazov, čo išli s Viedňou. Dôkazom toho je napr. aj to, že v dobe uhorských stavovských povstaní si stali ukrajinskí Rusíni pod zástavy sedmohradských povstaleckých kniežat a za Fraňa Rákoczyho sa stali kurucmi.

Pravoslávie sa aj v ďalšom období bránilo únii. V r. 1760 vzniklo hnutie za návrat k starej (rozumej: pravoslávnej) viere. Nadobudlo takých rozmerov, že sa zdalo, že je s úniou koniec. Vláda ho však považovala za sociálno-politický akt a krvavo ho vojskom potlačila. Potom sa usilovala celkom

Účastníci marmaroš-sihotského procesu.

zničiť slovansko-východný obrad a zlatinizovať ľud pod Karpatmi. Preto bola uniatská cirkev podriadená priamo jágerskému biskupovi. Tým boli pretrhnuté zväzky, ktoré spájali do tých čias ukrajinských Rusínov s ostatným pravoslávny svetom. Bohoslužobné knihy však stále dostávali z Ruska, používali ich, lebo únia ponechala východný obrad. Vlastná tlačiareň im však nebola povolená, dovoz kníh z Ruska bol postupne zakazovaný, udržiaval sa vlastne len pašovaním.

V prvých desaťročiach XIX. stor. sa uhorská vláda usilovala použiť od nej závislú uniatskú cirkev ako prostriedok na potlačenie ukrajinsko-rusínskej národnosti. Ruština ako úradná a vyučovacia reč bola zakázaná, nahradila ju maďarská a latinská reč. Ľud sa začal brániť. Pomáhali mu v tom všeslovanskou renesanciou prebudení ľudia, vzdelanci, literáti z jeho radov (Duchnovič, Dobrianský). V rokoch 1863—65 v slovanských zemiach slávené milénium príchodu Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu veľmi prispelo k národnému prebudeniu slovanských národov, žijúcich v Uhorsku. V oblasti Karpát sa to prejavilo aj v úsilí vrátiť sa k pravoslávnej viere. Tak v Becherove (okres Bardejov) prestúpilo niekoľko rodín na pravoslávie. Ešte silnejšie sa toto hnutie prejavilo v župách Šariško-zemplínskej, Uhočskej, Berezskej, no najsilnejšie v Marmarošskej stolici, kde únia nebola ešte ani v I. štvrti 18. storočia prijatá, preto tu boli pravoslávne cirkevné tradície najživšie. Odtiaľto sa pravoslávie začalo šíriť aj medzi Rumunov, ale tu ho uniatskí kňazi v zárodku vtedy udusili.

Tí, čo sa vrátili k pravoslávnej viere, schádzali sa po dedinách po domoch na spoločné modlitby. Svojich kňazov však nemali. Deti zostali nepokrstené, mladomanželia nezobášaní, mŕtvych si pochovávali sami. **Obrátili sa preto s prosbou na srbského patriarchu Vrankoviča, aby im poslal duchovného.** Ale uniatskí kňazi intervenovali až u samého cisára Františka Jozefa, ktorý Vrankovičovi zakázal poslať duchovného do Zakarpatska. A čo viac, vládnúce kruhy Uhorska obvinili hnutie za návrat k pravoslávii z panslavizmu a nariadili vyšetrovanie, ktoré viedlo k súdu v Berehove r. 1904, na ktorom boli vodcovia hnutia obvinení, že „**usilujú nie o novú vieru, ale o oslobodenie spod maďarskej vlády a o pripojenie k Rusku**“. Boli aj odsúdení, ale kráľovská tabuľa ich oslobodila.

Kedže tí, čo prestúpili na pravoslávie, stále nemohli dostať svojho kňaza, neostalo im nič iné, ako hľadať pomoc u Rusov. Poslali preto pár mládenčov do Jabložinského monastiera, aby sa tam pripravili na kňazské povolanie. Roku 1911 bol cholmským biskupom vysvätený na jeromonacha Alexander Kabaľuk, rodák z Jasiny. Vrátil sa domov a tajne konal kňazskú službu. Keď neskôr dostal povolenie od okresného náčelníka, navštívil farnosť Izú. Ľud ho prijal s ohromným nadšením a hŕfne navštevoval jeho pobožnosti. **Začalo sa masové prestupovanie na pravoslávie.**

Tu zakročili úrady, podhuckané uniatským kňazstvom. Na celé územie Zakarpatska poslala uhorská vláda množstvo špicľov a provokatérov, ktorí, preoblečení do dedinských šiat, chodili medzi ľuďmi a získavali podrobné informácie o celom hnutí i o jednotlivcoch, pričom aj povzbudzovali ľudí, aby vystupovali z uniatskej cirkvi. **A potom sa začalo zatýkanie.** Roku 1913 sa už nachádzalo v marmaroško-sihotskom väzení vyše 100 ľudí, ktorí tam boli prísne vyšetrovaní. Pred samotným súdnym pojednávaním bola zvláštna porada za účasti uhorského premiéra grófa Tiszu, ministra školstva, uniatského biskupa a viacerých uniatských hodnostárov, na ktorej vopred pripravili rozsudok a rozhodli, že obžalovaných treba súdiť za protištátnu agitáciu a poburovanie. Táto porada prezrádza, že proces bol rafinovane premysleným politickým prostriedkom uhorskej vlády na zničenie ukrajinsko-rusínskeho národa, ktorý vo forme pravoslávia sa pokúsil brániť svoju existenciu, svoje národné a sociálne práva. Svoju maďarizačnú politiku chcela uhorská vláda týmto procesom ospravedlniť.

Súd trval od 29. 12. 1913 do 4. 3. 1914. Obžaloba (št. žalobca A. Illés) ich vinila z politických akcií, hoci bolo zrejmé, že išlo o náboženskú záležitosť. Obviňovali ich, že nenavštevujú uniatské kostoly, ale že sa tajne schádzajú po domoch na modlitby, že nenosia deti krstíť k uniatským kňazom, že vychvaľujú pravoslávnych kňazov, že rozširujú pravoslávnu tlač, ktorá vychádza v Rusku, že hromadným prestupom na pravoslávie sledujú politické ciele, totiž najprv podriadenie karpatských pravoslávnych ruskej pravoslávnej cirkvi a potom pripojenie tejto časti Uhorska k Rusku.

Obžalovaní mali najprv pridelených maďarských fiškálov zo Sihoti, ktorí ich vlastne ani nehájili, alebo hájili zle.

Do procesu sa však zainteresoval socialistický klub v Pešti a vyslal skúsenejších advokátov (najmä dr. Romaia) brániť obžalovaných. Za obhajcov sa súčasne ponúkli aj príslušníci ostatných slovanských národov v Uhorsku. **Zo Slovákov jedine dr. Jur Janoška mladší, vtedy advokát v Trenčíne, syn vtedajšieho mikulášskeho farára a po prevrate prvého biskupa Slov. ev. a. o. cirkvi dr. Juraja Janošku, a to bez nároku na odmenu.** Na procese sa zúčastnilo veľa novinárov vládnych i opozičných strán Uhorska, ale aj veľa novinárov pokrokových a hodne zahraničných. **Zo slovenských novinárov tam boli Jozef Škultéty a Jozef Gregor-Tajovský, ktorí posielali do Národných novín podrobné, zväčša stenografické záznamy z procesu. Dňa 27. 1. 1914 sa konal vo Viedni Slovanský protestný mítink proti marmarošskému procesu a na obranu práv ukrajinsko-rusínskeho národa.**

Súd nepripustil viacerých svedkov obhajoby, často odmietal slová a pripomienky obhajcov a znevažoval ich prácu. A tak napriek tomu, že obhajoba vyvrátila všetky body obžaloby, **debrecínski sudcovia vyniesli nad obžalovanými tento rozsudok: voči 36 fiškus odvolal žalobu, 23 oslobodili, ale 33 odsúdili spolu na 39 a pol roka a 5300 korún pokuty, pričom najnižší trest bol pol roka a najvyšší 4 a pol roka väzenia.** Medzi odsúdenými boli aj ženy.

Skutočným hrdinom procesu bol kňaz Kabaľuk. Keď začali zatýkania ľudu, bol v Amerike. Ihneď sa však vrátil, aby stál po boku svojho ľudu, i keď vedel, že mu príde trpieť. V záverečnom slove na procese povedal: „Nie sme vinní v ničom, všetko, čo sme robili, robili sme pre rozvoj pravoslávnej viery a pre blaho ľudu. A preto posledný súd v tejto veci vyriekne sám Isus Christos. Ak budeme musieť trpieť, budeme trpieť pre svätú vec. Tam v nebesiach vedia, že v našich srdciach je len jedna túžba, žiť opravdivým duchovným životom“.

Ale nemenšími hrdinami boli aj títo rusínski sedliaci, prostí, jednoduchí, neučení ľudia. Na novinárov však hlboko zapôsobili svojou nebojácnosťou a istou, zo srdca pramenicou vierou. Dar ich nezviedol, hrozba nesklonila. **Počas vyšetrovania boli žandarmi za asistencie vojska kruto mučení, čoho dôkazom je aj to, že dvaja z obžalovaných vo vyšetrovacej väzbe zošaleli.**

Samotný proces však ukázal svetu skutočné polozenie ukrajinsko-rusínskeho obyvateľstva v Uhorsku. A to bolo strašné. Tisíce a tisíce rusínskych (a rumunských) maloroľníkov malo len jednu tretinu zemi Marmaroško-sihotskej stolice. Za 250 dní v roku sa postia a za ďalších 115 nemajú čo jesť. Napr. keď išli písať k uniatskému kňazovi testament, museli mu poručiť najlepšiu roľu, alebo najkrajší kus statku. Polmiliónový rusínsky národ nemal ani jedného rusínskeho hospodárskeho alebo kultúrneho spolku, nemal svoje školy. Nie div, že hľadali lacnejších kňazov a úprimnejšiu vieru.

Jeden z obžalovaných pri pojednávaní doslova povedal: „Chceli sme lacnejších a kresťanských kňazov. Naši kňazi žijú nemravne, nás len vtedy znajú, keď nám posledný kus chleba od úst idú odňať. Ani lásky nemajú, ani poučenia a potechy nedajú...“

Preto obhajcovia (dr. Ronai a dr. Janoška) vo svojich rečiach ukázali, že príčinu pohybu ukrajinsko-rusínskeho ľudu treba vidieť v jeho hrozných sociálnych pomeroch. Celú situáciu obžalovaných najlepšie vystihol dr. Ronai v záverečnej vete obhajoby: „Obžalovaným netreba tresty, ale chleba, vzdelanie a pokrok“.

Naši slovenskí žurnalisti si to uvedomovali. Tajovský napr. píše: „My musíme dokázať, že nás nič neodstraší podať pomocnú ruku biednym ruským bratom v Uhorsku. A tu myslím predovšetkým na tlačiareň, noviny. Keď sa ľud naučí čítať, otvorený mu bude cez ruskú literatúru celý svet, odkláje si sám ducha a prikuté telo. Do práce!“ (Národné noviny z 12. 2. 1914, č. 18). A Slovenský týždenník č. 5 z 30. I. 1914 v redakčnom článku uvádza: „K Rusinom treba prísť s prácou peňažníckou a hospodárskou. Pred túto úlohu nás postaví nielen náš národný slovenský cit, ale keď nie inšie, aj samý pocit ľudského milosrdenstva“.

Marmarošsko-sihotský proces teda prispel k prehĺbeniu spolupatričnosti slovanských národov v Uhorsku. Naznačil možnosť pomoci a neskôr spolupráce aj s ukrajinsko-rusínskym národom. Spolupráca ostatných, nemadžarských národov Uhorska sa uskutočnila už prv (viď o tom bližšie: M. Krajčovič, *Slovenská politika v strednej Európe 1890–1901*. Spolupráca Slovákov, Rumunov a Srbov, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1971, kde podrobne píše aj o konventuálnych bojoch).

Marmarošsko-sihotský proces bol aj posledným monstreprocesom v bývalom Uhorsku. Vládnúci režim Rakúsko-Uhorska chcel nimi demonštrovať pevnosť štátnej moci. A tak v r. 1894 inscenoval súdny proces v Cislajtánii, kde bolo odsúdených 68 českých omladinárov na 96 rokov, 2 mesiace a 28 dní. V tom istom roku bola memorandová monstrepravota Rumunov v Kluži, na ktorej bolo 17 členov Rumunskej národnej strany odsúdených na 28 rokov, 8 mesiacov a 3200 zlatých pokuty.

Marmarošsko-sihotský monstreproces možno však zaradiť aj do kontextu revolučných pohybov v Uhorsku po r. 1905. Ruská buržoázno-demokratická revolúcia rokov 1905–1907 vyvolala veľký ohlas na Slovensku, a teda aj pod Karpatmi. Bolo to práve mohutné vystúpenie ľudu v prvej ruskej revolúcii, ktoré ukázalo silu ľudových mäs v boji o spoločný pokrok. Odstránit moc aristokracie v polofeudálnom Uhorsku a ňou vykonávaný sociálny a národný útlak môže jedine ľud. Keď sa raz ľud pohne, zmetie každého, kto sa postaví do cesty víťaznému pochodu slobody a pokroku. (Naše dejiny v prameňoch, Slov. ped. nakl., Bratislava, 1971, str. 275).

(Cirkevné listy č. 7/1974).

35. výročie vzniku II. svetovej vojny

Trocha v tieni osláv 30. výročia slávneho Slovenského národného povstania zostalo iné významné jubileum z konca augusta a začiatku septembra. Svojimi neblahými príčinami a otrasnými následkami stále však tridsiate piate tohtoročné výročie vzniku druhej svetovej vojny varuje svet a nabáda všetky zdravé sily národov k zápasu o svetový mier.

Po hanebnom mníchovskom diktáte r. 1938 ustúpilo Československo pod nátlakom západných mocností zo svojho pohraničného územia, ktoré obsadilo nacistické, rozpínavé Nemecko. Eudia, ktorí sledovali objektívne vývoj v Nemecku od nástupu Hitlera, vedeli predpovedať ďalší vývoj. Vedeli, že obetovanie našej vlasti je iba začiatkom ďalšej expanzie militaristického fašistického režimu. Cítili, že tento zrádny diktát proti našej vlasti mier v Európe nezachráni, ale naopak, dodá Nemcom viac smelosti na ďalšie vojnové dobrodružstvá. O necelý polrok — 15. marca 1939 — vtrhli nacistické hordy do Čiech a na Moravu, kde zriadili tzv. protektorát, kým na Slovensku sa s Hitlerovým zvolením dostáva k moci klerikálne fašistický režim, ustavujúci bábkový Slovenský štát. Hrozba vojnového požiaru však teraz visí nad Európou bezprostredne. Prvým terčom ďalšieho útoku nacistov sa stalo Poľsko, štát vedený buržoázne statkárskou reakciou, ktorá využila v ťažkých dňoch Mníchova situáciu, aby sa zúčastnila obsadenia časti československého územia po boku Hitlerovcov. Výsmech, ktorým spravádzala zánik našej samostatnosti a nadbiehanie slovenskému klerikálnemu režimu spolu s dôverou v Hitlerove sľuby a ubezpečovania, sa jej mali kruto pomstiť. Sovietsky zväz, ktorý poznal agresívne plány nacistov, v snahe odvrátiť akútne nebezpečenstvo vzniku vojny, uzavrel s Nemeckom pakt o neútočení.

Okolnosti, ktoré sa stali bezprostrednou zámenkou na vznik vojnového požiaru, sú známe. Pripomeňme si ich stručne. Krátko pred prepadnutím Poľska vyhlásil Hitler v jednom zo svojich prejavov: „Obstarám propagačnú zámenku k vyvolaniu vojny, je ľahostajné, či bude vieryhodná. Víťaza sa neskôr nik nebude pýtať, či hovoril pravdu, alebo nie!“ Je neuveriteľné, že tak málo bral západný svet podobné Hitlerove vyhlásenia vážne, pokladal ich za hrozby maniaka. Napokon, to čo Hitler verejne vyhlásil, je takтика, ktorú v lepšie maskovanej forme používali a používajú všetci agresori, ako sme svedkami i dnes. Zámenkou pre vojnu proti Poľsku bola tzv. akcia Glicive.

Dňa 31. augusta 1939 prepadlo komando nacistických provokatérov preoblečených do poľských vojenských uniforiem, nemeckú vysielaciu v Gličiciach, na území blízko poľských hraníc, ktoré vtedy patrilo Nemecku. Tento fingovaný prepád, pri ktorom komando vysielalo krátky prejav v poľštine, zorganizoval Heydrich, náčelník bezpečnostnej polície a sicherheits-

dienst, ten istý Heydrich, s menom ktorého — v dôsledku nášho spáchaného atentátu, je spojená i kalvária pravoslávnej cirkvi českej v roku 1942. Posledné taktky predohry k druhej svetovej vojne, ktorá po glivickej provokácii sa začala o desať hodín neskôr — 1. septembra 1939 — boli naplánované s diabolskou rafinovanosťou. Nik vtedy ešte netušil, že sa tento deň stane začiatkom najväčšej vojnovnej katastrofy v ľudských dejinách s miliónmi obetí na ľudských životoch a hmotných statkoch. Vďaka Soviet-skemu zväzu a pokrokovým silám, ktoré sa v odboji proti fašistickému útlaku zomkli okolo neho, podarilo sa napokon po šesťročnom boji nacistické Nemecko poraziť na kolená. Ale k tým udalostiam budeme sa stále vracieť, aby sme si vzali z nich varujúce poučenie a inšpiráciu k nepretrajnému úsiliu v boji za mier vo svete.

To je tiež pre nás pravoslávnych kresťanov, ktorí sme sami na vlastnej koži pocítili ukrutné dôsledky vojny, jedna z najväčších úloh našej súčasnej spoločenskej angažovanosti.

P. A.

● Podľa údajov z roku 1970 (Normberk — FS-Voraus z 5. 11. 1970) vydáva sa na celom svete každoročne asi 150 mili-

árd dolárov na zbrojenie. Táto suma by stačila na likvidáciu hladu a biedy na celom svete.

Z ústredia

V dňoch 22.—25. augusta 1974 navštívila ČSSR skupina vedúcich činiteľov niektorých veľkých amerických cirkví, ktorí navštívili predstaviteľov KMK, na čele s jej prezidentom, Vysokopreosviäteným metropolitom Nikodimom, gen. tajomníkom K. Tóthom, dvomi viceprezidentmi a niektorými predstaviteľmi cirkví ČSSR. Z hostí uvedieme aspoň niektorých: prezident luteránskej cirkvi biskup dr. R. Marshal, prezident spojenej cirkvi Kristovej dr. R. Moss, za spojenú presbyteriskú cirkev gen. tajomník dr. H. Lemer, predseda komisie pre sociálny rozvoj a obranu mieru, rímskokatolícky biskup D. Dogherty a iní, spolu 12 ľudí na čele s dr. Mossom. Prítomný bol aj pozorovateľ Svetovej rady cirkví zo Ženevy E. Wildboltz, ktorý navštívil našu cirkev a 26. augusta bol prijatý metropolitom Dorotejom.

Počas oficiálnej návštevy boli prerokované rôzne otázky:

1. Otázky vzťahov medzi Východom a Západom a mierová koexistencia,

2. Nebezpečenstvo hroziace súčasnému ľudstvu (problém nedostatku potravín pre obyvateľstvo, zbrojenie, odzbrojenie,

problém životného prostredia, problém ľudských práv).

3. Ako môžu cirkvi pomôcť ľudstvu ekumenickými kontaktmi v boji za mier; KMK a iné cirkvi, ich vzťahy voči KMK a SRC a iným ekumenickým organizáciám. Rokovalo sa i o iných otázkach ekumenického charakteru. Obidve strany predniesli svoje názory a prítomní potom o nich diskutovali. V mene pravoslávnej cirkvi v ČSSR niekoľkokrát vystupoval metropolita Dorotej. V deň ukončenia tohto stretnutia, t. j. 24. 8. t. r., sa plénum rozdelilo na dve komisie: Komisiu, ktorá rokovala o zmiernení napätia, odstránení hladu, ľudských právach a iných otázkach, smerujúcich k zachovaniu mieru, a druhá komisia rokovala o „treťom svete“ a o problémoch s ním súvisiacich. Nakoniec bolo vydané komuniké, ktoré charakterizuje priebeh stretnutia, s ktorým boli obe strany spokojné. Hostia vyjadrili želanie, aby sa podobné stretnutia konali častejšie a pozvali predstaviteľov KMK na návštevu USA.

V nedeľu 25. augusta boli prítomní v rôznych chrámoch na bohoslužbách. Z Prahy odcestovali do ZSSR, kde boli hosťami ruskej pravoslávnej cirkvi.

Zo života prešovskej eparchie

Regionálna konferencia KMK

Dňa 10. 9. 1974 komala sa vo Zvolene regionálna konferencia Kresťanskej mierovej konferencie pri príležitosti 30. výročia Slovenského národného povstania. Za našu eparchiu sa na konferencii zúčastnil Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský. Pravoslávnu bohosloveckú fakultu v Prešove zastupoval jej dekan prot. ThDr. Andrej Mihaľov, ktorý na uvedenej konferencii mal i prejav.

Chrámové sviatky

● V nedeľu dňa 15. 9. t. r. sa konal tradičný odpust na počesť chrámového sviatku Sťatia hlavy Jána Krstiteľa v Ladomírovej, okr. Svidník. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj za asistencie d. o. prot. J. Kuzana, predstaveného katedrálneho chrámu v Prešove. Pri-

ležitosťnú kázeň po evanjeliu predniesol d. o. prot. J. Kuzan.

Spoluslúžili duchovní z okolia. Na konci bohoslužieb sa prihovril veriacim Preosvietený vladyka Nikolaj, ktorý otcovskými slovami im za blahoželal k ich chrámovému sviatku a udelil im svoje arcipastierske požehnanie.

● Prešovský katedrálny chrám je zasvätený sv. Alexandrovi Nevskému. I tohto roku pravoslávni veriaci z Prešova a okolia svätili tento sviatok dňa 12. 9. t. r. Archijerejskú sv. liturgiu odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj za spoluslúženia prešovského duchovenstva. Na konci bohoslužieb Preosvietený vladyka pozdravil veriacich a oboznámil ich s bohabojným životom patróna prešovského pravoslávneho chrámu, sv. Alexandra Nevského.

Zo života michalovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby:

● V priebehu augusta t. r. Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, odslúžil archijerejské sv. liturgie v pravoslávnom katedrálnom chráme v Michalovciach v deň sviatku Premenenia (preobrazenia) Isusa Christa — dňa 6. 8. t. r., v deň sviatku Sťatia sv. Jána Krstiteľa — dňa 29. 8. t. r. Pri príležitosti všetkých uvedených sviatkov Preosvietený vladyka Cyril predniesol príležitostné kázne a udelil prítomným svoje arcipastierske požehnanie.

Archijerejská vizitácia.

● V nedeľu dňa 4. augusta 1974 pravoslávni veriaci z Inovca, okr. Michalovce, vo svojom starom pamiatkovom drevenom chráme oslávili svoj tradičný chrámový sviatok na

počesť sv. proroka Eliáša. Okrem miestnych veriach sa na oslavách zúčastnilo množstvo pravoslávnych veriach zo susedných obcí a blízkeho okolia. Radosť všetkých bola znásobená účasťou Preosvieteného vladyku Cyrila, ktorý pricestoval v sprievode d. o. prot. M. Ščerbeja, riaditeľa ER, a br. Jána Gliganiča, absolventa Pravoslávnej bohosloveckej fakulty. Vzácných hostí prítomní veriaci a kurátori srdečne privítali podľa slovanskej obyčaje soľou a chlebom. Pri dverách starobylého chrámu privítal Preosvieteného vladyku Cyrila správca miestnej farnosti d. o. Ladislav Fedor. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu odslúžil Preosvietený vladyka Cyril za asistencie d. o. prot. M. Ščerbeja a d. o. Ladislava Fedora. Odpustovú kázeň na tému chrámového sviatku pred-

niesol d. o. prot. M. Ščerbej. Preosvietený vladyka Cyril odovzdal po bohoslužbách kurátorom a veriacim Inovca pochvalný diplom ako uznanie za ich lásku a oddanosť k pradedovskej pravoslávnej cirkvi Christovej. Na záver d. o. Ladislav Fedor poďakoval všetkým za spoločné modlitby.

Tradičné odpustové bohoslužby na farnostiach:

● V nedeľu dňa 11. 8. t. r. sa konali tradičné odpustové bohoslužby pri príležitosti chrámového sviatku Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Hnojnom. Slávnostnú sv.

liturgiu v preplnenom chráme odslúžil správca miestnej farnosti d. o. Ján Mantič, ktorý predniesol i odpustovú kázeň.

● V nedeľu dňa 25. 8. t. r. pravoslávni veriaci z Kašova, okr. Trebišov, oslávili svoj chrámový sviatok už v svojom novom pravoslávnom chráme, zasvätenom Preobrazeniu Isusa Christa. Slávnostnú sv. liturgiu odslúžil správca miestnej farnosti d. o. okr. arcidekan Peter Semanco, ktorý predniesol i príležitostnú kázeň. Ľudový spev viedol brat kantor Moňak.

Byštianske a brezinské pravoslávne deti po prvej sv. spovedi so svojím otcom duchovným (foto Kováč)

Životné jubileum

Dňa 2. septembra 1974 sa dožil pravoslávny kurátor, býv. člen Eparchiálnej rady v Michalovciach, brat Pavol HARMARIK, 77 rokov svojho života. Náš jubilant je verným pravoslávny veriacim, čo sa u-

kázalo najmä v r. 1968. Vážiame si jeho zásadovosti. Pochádza z Bunkoviec, okr. Michalovce. V mladosti bol mlynárom, dnes žije na zaslúženom odpočinku. Je veľkým dobrodincom mnohých chrámov na Zemplíne. Bol však najväčším darcom pútnického miesta Klokočov, kde sám dal postaviť oltár v kaplnke Matky Božej a prispieval tam i finančne. Za všetku jeho prácu v prospech sv. pravoslávnej cirkvi bol v deň sv. Cyrila a Metoda t. r. vyznamenaný Pochvalným diplomom od Preosviateného vладыky Cyrila, biskupa michalovského. Pri tejto príležitosti i my jubilantovi blahozeláme a nech Boho ešte dlho žehná zdravím, pokojom a svojim požehnaním.

Na mnohaja i blahaja lita!
Stefan Horkaj, duchovný

Posmrtná spomienka

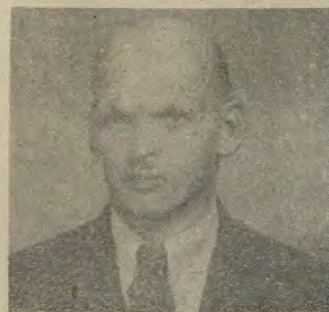
Dňa 9. 8. 1974 odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi vo veku 82 rokov brat JÁN ČABARA z Vyšného Orlika. Nebohý spoznal biedu niekdajších čias a až dvakrát musel pre kúsok chleba odcestovať do Ameriky. Pravoslávnu vieru prijal r. 1924 a bol potom dlhoročným kurátorom, pokladníkom a zvonárom. Pohrebne obrady sa konali 11. 8. t. r. a zúčastnilo sa ich veľké množstvo jeho spoluobčanov i z okolia. Tak, ako si pred smrťou želal, pochoval ho d. o. Juraj Richvalský, d. o. prot. Ján Lipták a

miestny duchovný, d. o. prot. A. Bieloruský.

Vičnaja pamjať!

Posmrtná spomienka

Dňa 2. mája 1974 po krátkej, ťažkej chorobe, zaopatrený sviatosťami, zomrel v Petrikovciach dlhoročný pracovník na nive Hospodinovej, brat Alexander HABURČÁK.

Nebohý pochádzal z pobožnej roľníckej rodiny a od mladosti čerpal v miestnom chráme zo starých staroslovanských cirkevných kníh duchovné vzdelanie a lásku k pradedovskej pravoslávnej cirkvi a k východnému obradu. Štyridsaťpäť rokov zastával funkciu miestneho zvonára a bol všetkými spoluobčanmi veľmi obľúbený a vážený. Bol medzi prvými uvedenými veriacimi, ktorí sa r. 1950 zjednotili s pravoslávnu cirkvou, ktorej zostal verný až do smrti. Pohrebne obrady odslúžil d. o. Michal Fedič z Markoviec.

Vičnaja jemu pamjať i blažený pokoj!
(M. Š.)

Zaujímavosti zo sveta

● V leningradskej knižnici Akadémie vied ZSSR bol urobený vzácny objav. Medzi listami jednej starej knihy našli reštaurátori vložené štyri listy gréckeho textu, písaného ručne na pergamene. Text obsahuje časť šiestej kapitoly Jánovho evanjelia. Podľa správy uverejnenej v moskovskej „Pravde“ pochádza nájdený rukopis z konca piateho alebo začiatku šiesteho storočia. Sovietski historici predpokladajú, že bol urobený v monastieri na hore Sinai, kde pri Alexandrii bolo významné stredisko pre opisovanie biblických kníh.

● Podľa najnovších štatistických správ vydaných Spojen-

ými biblickými spoločnosťami v Londýne, sú v súčasnosti biblie alebo jej časti preložené do 1413 jazykov. Kompletná biblia je preložená a vydávaná v 244 jazykoch, celé zákony (vo väčšine prípadov Nový zákon) sú k dispozícii v 324 jazykoch, a jednotlivé časti Písma sú preložené do ďalších 845 jazykov. Najväčšia jazyková roztrieštenosť je v Afrike, a preto i tu je zaznamenaný najvyšší počet prekladov — 438. Na druhom mieste je Ázia s počtom 373. V Spojených biblických spoločnostiach je združených 49 spoločností, ktoré v roku 1969 vydali viac ako 145 miliónov biblií, čo je asi o tretinu viac než v r. 1968.